

Sygn. akt II PK 245/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. T.
przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości w Warszawie
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 marca 2011 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego
z dnia 10 czerwca 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy wyrokiem z dnia 4 lutego 2009 r. oddalił apelację powoda J. T. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 czerwca 2008 r. Wyrokiem tym Sąd Rejonowy oddalił

powództwo J. T. skierowane przeciwko Ministerstwu Sprawiedliwości w Warszawie o odszkodowanie i odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu.

W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, z których wynikało, że powód zatrudniony był u pozwanego od 23 września 2003 r. na podstawie umowy o pracę na czas określony na stanowisku naczelnika Wydziału. W dniu 19 marca 2004 r. przeniesiono powoda za jego zgodą na stanowisko dyrektora Departamentu /.../ z wynagrodzeniem 11.535,08 zł. Z dniem 23 marca 2005 r. umowa o pracę na czas określony przekształciła się z mocy prawa w umowę o pracę na czas nieokreślony. W piśmie z dnia 20 listopada 2006 r., doręczonym powodowi w dniu 27 listopada 2006 r., (kiedy przebywał on na zwolnieniu lekarskim) pozwany poinformował J. T. o przeniesieniu go w trybie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych (Dz.U. Nr 170, poz. 1217 ze zm.) na stanowisko głównego specjalisty w Departamencie /.../ z wynagrodzeniem 6.464,88 zł. Nowe stanowisko odpowiadało wiedzy i kwalifikacjom powoda, a ustalone wynagrodzenie było dużo wyższe od wynagrodzenia innych pracowników zatrudnionych na takich samych stanowiskach. Powód powyższe pismo potraktował jako wypowiedzenie zmieniające i oświadczył, że nie wyraża zgody na zaproponowane warunki pracy i płacy. W kolejnym piśmie z dnia 5 października 2006 r. pozwany poinformował powoda, że podstawą przeniesienia na nowe stanowisko pracy jest art. 81 ust. 1 ustawy o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych. Powód w pismach z dnia 12 stycznia 2007 r. i z dnia 16 lutego 2007 r. stwierdził, że pismo z dnia 20 listopada 2006 r. stanowiło wypowiedzenie warunków pracy i płacy, a w związku z nieprzyjęciem nowych warunków umowa o pracę rozwiąże się z dniem 28 lutego 2007 r. W świadectwie pracy z dnia 7 marca 2007 r. zawarta została informacja pracodawcy, że stosunek pracy rozwiązany został ze względu na wypowiedzenie umowy o pracę. Sąd przyjął, że do rozwiązania stosunku pracy doszło w wyniku konkludentnego porozumienia stron.

Dokonując oceny prawnej ustalonej podstawy faktycznej Sąd Okręgowy, za Sądem Rejonowym, uznał, że przeniesienie powoda w trybie art. 81 ust. 1 ustawy o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych na nowe

stanowisko pracy nie stanowiło wypowiedzenia zmieniającego w rozumieniu art. 42 § 1 k.p., bowiem są to dwie różne instytucje prawa pracy. Wypowiedzenie warunków pracy i płacy jest całkowicie zależne od woli pracodawcy i jest to konstytutywna cecha wypowiedzenia zmieniającego, natomiast w przypadku przeniesienia na podstawie wskazanego przepisu pracodawca został zobowiązany *ex lege* do określonego zachowania wobec pracownika, co spowodowało w zasadzie automatyczną zmianę treści stosunku pracy. Ta część stosunku pracy, która wynika z ustawy może być przez nią automatycznie zmieniona i nie wymaga wypowiedzenia zmieniającego. Mowa wtedy o bezpośrednim działaniu ustawy. Zdaniem Sądu Okręgowego, przepis art. 81 ust. 1 ustawy o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych, stanowi regulację zupełną, która na zasadzie *lex specialis* wyłącza stosowanie przepisów Kodeksu pracy dotyczących wypowiedzenia zmieniającego. W konsekwencji, Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutu naruszenia art. 20 ustawy o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych ani art. 7 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 170, poz. 1218 ze zm.). Sąd Okręgowy zaakceptował także pogląd Sądu Rejonowego, że nowe stanowisko pracy odpowiadało kwalifikacjom powoda, a przy tej ocenie nie ma znaczenia, że było to stanowisko usytuowanej niżej w hierarchii służbowej od dotychczas zajmowanego.

Wyrok ten powód zaskarżył skargą kasacyjną w wyniku, której Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy stwierdził, że pojęcie „przeniesienie” użyte w art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych (Dz.U. Nr 170, poz. 1217 ze zm.) nie oznacza odwołania się do przepisu art. 42 k.p. i konieczności zastosowania przez pracodawcę wypowiedzenia zmieniającego. Przepis ten ma zastosowanie jedynie w drodze analogii - w zakresie wynagrodzenia, co oznacza, że pozaumowna, niekorzystna i jednostronna zmiana warunków wynagrodzenia przez pracodawcę jest możliwa po uprzedzeniu równym okresowi wypowiedzenia.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 10 czerwca 2010 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że zasądził od pozwanego Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie na rzecz powoda J. T.

kwotę 15210,60 złotych tytułem odszkodowania, w pozostałym zakresie apelację oddalił.

Na powyższe orzeczenie powód wniósł skargę kasacyjną w części oddalającej jego apelację, powołując się w niej na: - naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy poprzez niezastosowanie przepisu art. 193 Konstytucji w związku z art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 1997 r., Nr 102, poz. 643 ze zm.) i w związku z art. 178 Konstytucji i nie przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego co do zgodności art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych (Dz.U. Nr 170, poz. 1217) z art. 2 Konstytucji, pomimo, że istniały rzeczywiste wątpliwości co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, a od odpowiedzi na pytanie prawne zależało rozstrzygnięcie sprawy; - naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 roku o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych w związku z art. 2 Konstytucji przez nierozpoznanie, czy przepis art. art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 roku o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych jest zgodny z Konstytucją. Uzasadniając wyżej wskazane podstawy skargi powód wskazał, że udzielenie odpowiedzi przez Trybunał Konstytucyjny na pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją mogłoby mieć wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Jeżeli bowiem Trybunał Konstytucyjny stwierdziłby niezgodność przepisu art. 81 ust. 1 ustawy o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych z Konstytucją, to w takim wypadku brak byłoby regulacji szczególnej, wyłączającej stosowanie przepisów o wypowiedzeniu zmieniającym do pracowników, którzy w dniu wejście w życie ustawy zajmowali wysokie stanowiska państwowe na podstawie umowy o pracę, objęte działaniem ustawy i nie otrzymali powołania na zajmowane stanowisko. Przepis art. 42 k.p. znalazłby zatem zastosowanie wprost, a nie jedynie w drodze analogii. Nadto w przypadku stwierdzenia niezgodności powyższego przepisu ustawy z Konstytucją uznać należałoby, że przeniesienie nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa, co uzasadniałoby roszczenie odszkodowawcze w pełnej

wysokości. W takim wypadku uzasadnione byłoby zatem roszczenie o zapłatę na rzecz powoda odszkodowania w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia powoda uzyskiwanego przed przeniesieniem, a nie w wysokości trzymiesięcznej różnicy pomiędzy wynagrodzeniem uzyskiwanym przed przeniesieniem a wynagrodzeniem po przeniesieniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, biorąc w granicach zaskarżenia z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania. Granice te wytyczone są zawartymi w skardze kasacyjnej zarzutami naruszenia prawa materialnego i prawa procesowego oraz wnioskami zakreślającymi zakres zaskarżenia. W myśl art. 398³ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną strona może oprzeć na podstawach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 1), bądź naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2). W skardze kasacyjnej powoda sformułowany został zarzut podniesiony w ramach pierwszej z wymienionych podstaw kasacyjnych, zasadniczo opierający się na kwestionowaniu dokonanych w sprawie ustaleń prawnych przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 stycznia 2010 r., II PK 175/09, który dokonał wykładni art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych, wskazując sposób jego zastosowania w niniejszym stanie faktycznym sprawy poprzez zastosowanie art. 42 k.p. jedynie w drodze analogii - w zakresie wynagrodzenia, co oznacza, że pozaumowna, niekorzystna i jednostronna zmiana warunków wynagrodzenia przez pracodawcę jest możliwa po uprzedzeniu równym okresowi wypowiedzenia, a nie konieczności zastosowania przez pracodawcę wypowiedzenia zmieniającego.

Sąd drugiej instancji - rozpoznając drugi raz niniejszą sprawę, przyznając na rzecz powoda kwotę 15.210,60 zł. tytułem odszkodowania - kierował się wyżej wskazanymi przez Sąd Najwyższy wytycznymi, zatem zarzut naruszenia prawa materialnego nie może być skutecznie uzasadniany wykazywaniem przez powoda błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach

państwowych. Ponadto błędne zastosowanie (bądź niezastosowanie) przepisów materialnoprawnych zasadniczo każdorazowo pozostaje w ścisłym związku z ustaleniami stanu faktycznego sprawy. Zatem powoływanie w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia prawa materialnego poprzez jego błędne zastosowanie, bez jednoczesnego czynienia zarzutu naruszenia prawa procesowego w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych powoduje, że tak sformułowany zarzut naruszenia prawa materialnego także z tej przyczyny uznać należy za bezskuteczny. Próba zwalczania ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie nie może być uznana za skuteczną - w szczególności ustalenie, iż powód nie był jako pracownik umowny bardziej dyspozycyjny niż pracownik mianowany - gdyż mogłaby ona ewentualnie odnieść zamierzony skutek wyłącznie w ramach drugiej podstawy kasacyjnej. Również wskazanie przez powoda art. 193 Konstytucji RP jako drugiej podstawy skargi kasacyjnej jest nieskuteczne. Przepis art. 193 Konstytucji RP nie może być samodzielną podstawą skargi kasacyjnej opartej na zarzucie naruszenia przepisów postępowania, bowiem wymaga on stosownej konkretyzacji przez przytoczenie jaki przepis postępowania został istotnie naruszony i w jaki sposób. Brak takiego sprecyzowania oznacza w istocie brak zarzutu skargi kasacyjnej, który mógłby podlegać merytorycznej ocenie. Strona postępowania sądowego nie ma uprawnienia do skutecznego domagania się przedłożenia przez sąd pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu. Sądy powszechne, rozpoznając sprawę, tylko po powzięciu zasadniczych wątpliwości mogą uznać za zasadne przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego, od odpowiedzi na które zależy rozstrzygnięcie sprawy. Chodzi tu o uzasadnione wątpliwości sądu a nie skarżącego. O potrzebie skorzystania z możliwości wynikającej z art. 193 Konstytucji RP decydują bowiem rzeczywiste wątpliwości sądu, co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, a nie wątpliwości podnoszone przez stronę. Art. 193 Konstytucji ma charakter normy ustrojowej, która urzeczywistnia kontrolę konstytucyjności i legalności prawa w procesie wyrokowania przez sąd w wyniku przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego, co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, jeśli od odpowiedzi na konkretne pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed

sądem. Mając na uwadze, że bezpośrednio stosowaniu podlega cała Konstytucja, wskazać jednak należy, że różnie to zastosowanie będzie wyglądało w przypadku poszczególnych rodzajów norm. Dla norm „samowykonalnych” można bez trudu dokonać subsumcji do nich konkretnego stanu faktycznego, można wskazać na treść rozstrzygnięć, które należy podjąć i które mają swoje oparcie wprost w Konstytucji. W przypadku innych norm - np. klauzul generalnych - postępowanie w ramach bezpośredniego stosowania Konstytucji jest bardziej skomplikowane. Treści prawne nie są w nich wyrażone wprost, trzeba je dopiero wyinterpretować z postanowień Konstytucji. Nie wystarczy tu dlatego zwykle powołanie brzmienia przepisu ustawy zasadniczej, ale konieczne staje się wskazanie rozumienia tego przepisu w orzecznictwie sądowym, czy w nauce prawa. W niniejszej sprawie skarżący powołuje wprost naruszenie art. 193 Konstytucji RP, który to przepis jako norma ustrojowa reguluje organizację oraz zasady, zgodnie z którymi ma funkcjonować władza sądownicza, w celu realizowania zadań wymiaru sprawiedliwości i nie może stanowić samoistnej podstawy naruszenia prawa procesowego przez sądy orzekające w indywidualnej sprawie, w ramach ustalonego w postępowaniu stanu faktycznego.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.